

FÖRSVARsutskottets utlåtande 1/2009 rd

Statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i stödåtgärder inom ramen för ISAF-insatsen för att val ska kunna hållas i Afghanistan år 2009

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 11 februari 2009 statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i stödåtgärder inom ramen för ISAF-insatsen för att val ska kunna hållas i Afghanistan år 2009 (SRR 8/2008 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utrikesminister Alexander Stubb
- försvarsminister Jyri Häkämies
- försvarsmaktens kommendör, amiral Juhani Kaskeala
- enhetschef Timo Kantola, utrikesministeriet
- ambassadråd Johanna Kotkajärvi, utrikesministeriet
- militärrådgivare, överste Petri Hulkko, försvarsministeriet.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Redogörelsen tar upp frågan om Finlands medverkan i stödåtgärder inom ramen för ISAF-insatsen (International Security Assistance Force) för att val ska kunna hållas i Afghanistan 2009.

Finlands deltagande

Republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott behandlade den 9 januari 2009 frågan om Finlands deltagande i de stödtrupper för valen som ska sammanställas inom ramen för ISAF-insatsen. Utgående från den riktlinje som drogs upp ska Finland förbereda ett förstärkt deltagande i ISAF med en avdelning på ca 100 soldater för ca 4 må-

nader på det norra befälsområdet i Afghanistan. Med beaktande av de åtgärder som krävs för att föra samman en trupp för insatsen, för nödvändiga förberedelser på insatsområdet och för att avsluta deltagandet när det operativa uppdraget är slutfört, kommer processen i sin helhet att ta ca 5–6 månader. Den finländska satsningen består av grupper för civil och militär samverkan, en närskyddspluton och en nationell stödenhet.

Enligt 2 § i lagen om militär krishantering (211/2006) ska beslutet om Finlands deltagande i militär krishantering i varje enskilt fall fattas av republikens president utifrån statsrådets förslag till avgörande. Innan ett förslag till avgörande om väsentliga förändringar i de uppgifter som

ålagts en krishanteringsstyrka läggs fram ska statsrådet enligt lagens 3 § 2 mom. samråda med riksdagen eller riksdagens utrikesutskott. Med hänsyn till uppdraget, riskerna och den trupp som ska sändas anses ett redogörelseförfarande motiverat. Statsrådet har därför beslutat att höra riksdagen genom att förelägga den en redogörelse.

Kostnaderna för deltagandet i de temporära stödtrupperna för valen beräknas uppgå till

6,1 miljoner euro, med 3 500 000 euro från utrikesministeriets huvudtitel (24.10.20) och 2 600 000 euro från försvarsministeriets huvudtitel (27.30.20). Kostnaderna ska täckas med det nuvarande anslaget under punkt 09 i dispositionsplanen för militär krishantering ("I reserv för merutgifter för pågående operationer eller för förlängning av dem, för eventuella nya fredsbevarande operationer samt för andra utgifter för den fredsbevarande verksamheten").

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmän bedömning av läget i Afghanistan

Statsrådets redogörelse till riksdagen tar upp frågan om att sända en finländsk styrka på omkring 100 man till Afghanistan för 5—6 månader för att säkra de val som ska hållas där på hösten (20.8.2009). Det ska hållas både presidentval och val till provinsråden. För stabiliteten och en fortsatt demokratisk utveckling i landet är det viktigt att valen genomförs med framgång. Försvarsutskottet omfattar denna syn.

Så vitt utskottet kan se är det ett nödvändigt villkor för att valen ska kunna genomföras att man lyckas säkra förhållanden som gör röstning möjlig. Det kommer att finnas omkring 7 000 vallokaler; för deras säkerhet svarar i första hand den afghanska polisen och för att skydda närområdena den afghanska armén. Men enligt redogörelsen räcker de afghanska myndigheternas egna resurser inte till för att valen ska kunna genomföras som planerat. Den afghanska regeringen förväntas alltså framställa en officiell begäran om stöd till Natos ISAF-styrkor så fort valdagen har blivit officiellt fastställd. FN:s säkerhetsråd framhöll i sin resolution 1833 i september 2008 att det är mycket viktigt med ISAF:s stöd till de afghanska myndigheterna inför valet.

Utskottet har erfårit att Natos nuvarande ISAF-styrkor numerärt inte räcker till för att stödja de afghanska myndigheterna i att ordna val. Det behövs uppskattningsvis cirka 7 000—10 000 soldater till för en ISAF-operation för

den tid val pågår. Förstärkningen är temporär, men det finns planer på en betydande och mer permanent förstärkning av operationen inom en mycket kort tid. Förenta staterna beslutade den 17 februari 2009 att ytterligare 17 000 soldater ska sändas till Afghanistan före sommaren 2009. Förenta staternas nya förvaltning förväntar sig truppförstärkningar också från de övriga Nato-länderna. Utskottet bedömer att ISAF i allt högre grad har blivit en operation som organisationen är beredd att satsa mycket på för att den ska lyckas.

Det finns ingen militär lösning på situationen i Afghanistan, anser utskottet, utan det som behövs i landet är en politisk lösning för att bryta våldsspiralen. För en lösning krävs det inte bara ömsesidiga förhandlingar mellan de olika afghanska parterna utan också att Pakistan kopplas in i förhandlingsprocessen och därtill samarbete mellan övriga aktörer i området, som Indien och Iran.

Redogörelsen ger en mycket knapphändig beskrivning av de faktorer som påverkar situationen i Afghanistan och av det internationella samfundets insatser för att återuppbygga det afghanska samhället. Det går inte att utveckla det afghanska samhället utan en stabil säkerhetsomvärld. De Natoleda ISAF-styrkorna och den afghanska armén och polisen spelar en central roll i att stabilisera säkerheten.

Det är nödvändigt att avsätta betydligt mer resurser på civil krishantering och utvecklings-samarbete i Afghanistan. Inte minst gäller detta i

norra Afghanistan, där omgivningen ändå är relativt stabil och förutsättningarna för att få fram bistånd därmed är reella. Ett sätt för det internationella samfundet att få till stånd bättre resultat kan vara att förbättra arbetsfördelningen och ge afghanerna en större roll i att planera, samordna och genomföra biståndet.

Den finländska militärstyrkans nuvarande sammansättning och aktionsområde

Finland har deltagit i operation ISAF sedan 2003. Finland står under Tysklands ledning i det norra befälsområdet i omgivningen av Mazar-i-Sharif tillsammans med bl.a. Sverige och Norge. Försvarsutskottet anser att det är rätt att de finländska trupperna koncentreras till norra Afghanistan med hänsyn till såväl säkerhetsaspekter som operativa aspekter och underhåll. Tyskland, Sverige och Norge är lämpliga partner för Finland och man har haft goda erfarenheter av operationer tillsammans med dessa länder.

Den finländska truppens nuvarande styrka är omkring 110 soldater och av dem arbetar 100 under Sveriges ledning i regionala enheter för säkerhet och återuppbyggnad (Provincial Reconstruction Team, PRT) och tio personer i operativa utbildnings- och samverkansgrupper (Operational Mentor and Liaison Team, OMLT). Statsrådets säkerhets- och försvarspolitikiska utskott antog i oktober 2008 en strategi för att successivt öka antalet OMLT-utbildare till 20 personer. Detta nämns också i den aktuella redogörelsen.

De operativa utbildnings- och samverkansgrupperna är ett viktigt instrument i utbildningen av Afghanistans nationella armé. OMLT-konceptet är mycket flexibelt och medger olika sätt att stödja och utbilda den afghanska armén på olika nivåer. I den här verksamheten har Finland koncentrerat sig framför allt på fältartilleriutbildning på brigad- och stabsnivå utifrån de riktlinjer som riksdagen lade fast hösten 2007.

Mer finländsk trupp för valen

Nato inväntar anmälningar om mer trupp till Afghanistan efter försvarsministermötet i Krakow (19.2—20.2.2009). Hittills har preliminära an-

mälningar om mer trupp lämnats av Nato- och partnerskapsländerna Tyskland, Sverige, Finland och Turkiet. För sitt beslut om eventuella extra trupper har Finland förhandlat framför allt med Tyskland, som listat vilket slag av trupper som behövs för att stödja valen.

Enligt redogörelsen består Finlands tillfälliga förstärkning av omkring 100 man. Kostnaderna för förstärkningen uppgår till max 9,5 miljoner euro. Av denna summa hänför sig omkring 5,6 miljoner euro till försvarsministeriets huvudtitel. Den finländska styrkan består av grupper för civil och militär samverkan (CIMIC), en närskyddspluton på cirka 40 man och en nationell lednings-/stödenhet. Trupperna sammanställs inom Björneborgs Brigad och Jägarregementet i Utti. Utskottet noterar att andelen stamanställda och kontraktsanställda soldater är exceptionellt hög i truppen, omkring 60 % av den totala styrkan.

Utskottet bedömer att säkerhetsriskerna kring valövervakningen är avsevärda och att det kan förutses att talibangerillan kommer att försöka störa valförberedelserna och den vägen urholka central- och regionalförvaltningens legitimitet. För den finländska styrkans säkerhet är det viktigt att den opererar uteslutande i det nordliga området. Det är utomordentligt viktigt att den finländska styrka som skickas ut till en så pass krävande omgivning i alla lägen förses med förstklassig utrustning. Så kommer man att gå till väga också i detta fall, för utskottet har erfarenhet att styrkans egenskydd ska förbättras bland annat med hjälp av nya kraftigt bepansrade trupptransportfordon (XA-203).

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att den tilltänkta finländska styrkan på det hela taget har mycket hög kompetens och är mycket välutbildad och kommer att klara av sina uppgifter. Det påpekar att den nu aktuella finländska truppavdelningen har samma befogenheter att använda maktmedel som de finska soldater som redan är stationerade där. Den finländska förstärkningen till ISAF är uttryckligen temporär. Trupperna ska hemförlovas enligt planerna så fort valen har hållits.

Utlåtande

Försvarsutskottet föreslår

*att utrikesutskottet beaktar det som sägs
ovan.*

Helsingfors den 19 februari 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Korkeaoja /cent
vordf. Olli Nepponen /saml
medl. Thomas Blomqvist /sv
Juha Hakola /saml
Hanna-Leena Hemming /saml
Saara Karhu /sd
Inkeri Kerola /cent
Jaakko Laakso /vänst

Reijo Laitinen /sd
Juha Mieto /cent
Lauri Oinonen /cent
Reijo Paajanen /saml
Sirpa Paatero /sd
Sari Palm /kd
Eero Reijonen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.

AVVIKANDE MENING

Förenta staterna och dess allierade för ett blodigt krig mot rebellerna i Afghanistan. Läget i Afghanistan har blivit allt sämre under det senaste året.

Antalet civila offer i Afghanistan var 2008 större än någonsin under detta krig som Förenta staterna inledde 2001.

Det internationella samfundets alltför blygsamma satsning på att återuppbygga landet och inte minst de amerikanska stridskrafternas oproportionerliga och slumpmässiga användning av maktmedel har intensifierat befolkningens fientliga inställning till de utländska trupperna och samtidigt ökat stödet för rebellerna.

Men det finns ingen militär lösning på kriget i Afghanistan. Därför är det inte en framkomlig väg att öka den utländska militära närvaron i området, och Finland bör inte gå med i detta.

Förenta staterna har redan en tid utövat påtryckning på sina Natoallierade och sina partnerländer för en ökad militär satsning på kriget i Afghanistan. Förenta staterna och Nato har framställt önskemål till Finland om mer trupp, vapen

och förnödenheter och utbildning av den afghanska arméns soldater. Finland utbildar redan nu afghanska soldater och uppenbarligen börjar de inom kort utbildas också i Finland.

Så sent som i fjol var Finland ovilligt att skicka stridande förband till Afghanistan. Med förevändningen att säkra presidentvalet i landet tänker också Finland nu skicka hundra nya soldater till landet. En del av dem kommer att ställas under tyskt kommando i den nordliga delen av Afghanistan som s.k. snabbinsatsstyrkor och vid behov sättas in också i stridsuppdrag.

Trots att meningen nu är att skicka extra finländska trupper till Afghanistan för bara några få månader, finns det risk för att Förenta staterna och Nato efter presidentvalet kommer med en ny begäran om mer permanent förstärkning av de finländska trupperna i området. I sin säkerhetspolitiska redogörelse räknar också regeringen med en långvarig närvaro för de finländska trupperna i Afghanistan.

Vänsterförbundet tillstyrker inte mer finländsk trupp till Afghanistan.

Helsingfors den 19 februari 2009

Jaakko Laakso /vänst